

TAG UG/Uwch

976/51

MATHEMATEG C4
Mathemateg Bur

P.M. DYDD GWENER, 18 Mehefin 2010

1 $\frac{1}{2}$ awr

DEUNYDDIAU YCHWANEGOL

Yn ogystal â'r papur arholiad hwn, bydd angen:

- llyfr ateb 12 tudalen;
- Llyfryn Fformiwlâu;
- cyfrifiannell.

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

Atebwch **bob** cwestiwn.

Rhaid dangos gwaith cyfrifo digonol er mwyn egluro'r dull **mathemategol** sy'n cael ei ddefnyddio.

GWYBODAETH I YMGEISWYR

Mae nifer y marciau wedi'i nodi mewn cromfachau ar ddiwedd pob cwestiwn neu ran o gwestiwn.

Cofiwch fod angen Cymraeg da a chyflwyniad trefnus yn eich atebion.

1. Mae'r ffwythiant f wedi'i ddiffinio gan

$$f(x) = \frac{8 - x - x^2}{x(x-2)^2}.$$

(a) Mynegwch $f(x)$ yn nhermau ffracsiynau rhannol. [4]

(b) Defnyddiwch eich canlyniad i ran (a) i ddarganfod gwerth $f'(1)$. [3]

2. Darganfyddwch hafaliad y normal i'r gromlin

$$5x^2 + 4xy - y^3 = 5$$

yn y pwynt $(1, -2)$. [5]

3. (a) Darganfyddwch holl werthoedd θ yn yr amrediad $0^\circ \leq \theta \leq 360^\circ$ sy'n bodloni

$$2 \cos 2\theta = 9 \cos \theta + 7. \quad [5]$$

(b) (i) Mynegwch $5 \sin x - 12 \cos x$ yn y ffurf $R \sin(x - \alpha)$, lle mae R ac α yn gysonion gydag $R > 0$ a $0^\circ < \alpha < 90^\circ$.

(ii) Defnyddiwch eich canlyniadau i ran (i) i ddarganfod gwerth lleiaf

$$\frac{1}{5 \sin x - 12 \cos x + 20}.$$

Ysgrifennwch werth ar gyfer x fel bod y gwerth lleiaf hwn yn digwydd. [6]

4. Mae'r rhanbarth R wedi'i ffinio gan y gromlin $y = \sin x$, yr echelin- x a'r llinellau $x = \frac{\pi}{6}$, $x = \frac{\pi}{3}$.

Darganfyddwch y cyfaint sy'n cael ei gynhyrchu pan gaiff R ei gylchdroi trwy bedair ongl sgwâr o amgylch yr echelin- x . Rhwch eich ateb yn gywir i dri lle degol. [5]

5. Ehangwch $\left(1 - \frac{x}{4}\right)^{\frac{1}{2}}$ mewn pwerau esgynnol o x hyd at, ac yn cynnwys, y term yn x^2 .

Nodwch amrediad gwerthoedd x fel bod eich ehangiad yn ddilys. Trwy hyn, gan ysgrifennu $x = 1$ yn eich ehangiad, dangoswch fod

$$\sqrt{3} \approx \frac{111}{64}. \quad [5]$$

6. Hafaliadau paramedrig y gromlin C yw

$$x = \frac{2}{t}, y = 4t.$$

(a) Dangoswch mai hafaliad y tangiad i C yn y pwynt P â pharamedr p yw

$$y = -2p^2x + 8p. \quad [4]$$

(b) Mae'r tangiad i C yn y pwynt P yn mynd trwy'r pwynt $(2, 3)$. Dangoswch y gall P fod yn un o ddau bwynt. Darganfyddwch gyfesurynnau'r ddau bwynt hyn. [4]

7. (a) Darganfyddwch $\int x^3 \ln x \, dx$. [4]

(b) Defnyddiwch yr amnewid $u = 2x - 3$ i enrhifo $\int_1^2 x(2x - 3)^4 \, dx$. [5]

8. Mae gwerth car wedi'i ddynodi gan $\pounds V$. Mae'n bosibl modelu V fel newidyn di-dor ac ar amser t mlynedd, mae cyfradd lleihad V mewn cyfrannedd union â V^2 .

(a) Ysgrifennwch hafaliad differol y mae V yn ei fodloni. [1]

(b) O wybod bod $V = 12000$ pan fydd $t = 0$, dangoswch fod

$$V = \frac{12000}{at + 1},$$

lle mae a yn gysonyn. [4]

(c) Gwerth y car ar ddiwedd dwy flynedd yw $\pounds 9000$. Darganfyddwch werth y car ar ddiwedd pedair blynedd. [4]

9. Mae fectorau safle'r pwyntiau A a B wedi'u rhoi gan

$$\begin{aligned} \mathbf{a} &= 2\mathbf{i} - 2\mathbf{j} + \mathbf{k}, \\ \mathbf{b} &= \mathbf{i} - 4\mathbf{j} + 8\mathbf{k}, \end{aligned}$$

yn ôl eu trefn.

(a) Darganfyddwch yr ongl rhwng y fectorau $\mathbf{a}$ a $\mathbf{b}$. [4]

(b) (i) Ysgrifennwch y fector $\mathbf{AB}$.

(ii) Darganfyddwch hafaliad fector y llinell AB . [3]

(c) Mae hafaliad fector y llinell L wedi'i roi gan

$$\mathbf{r} = -\mathbf{i} - 4\mathbf{j} - 2\mathbf{k} + \mu(\mathbf{i} + \mathbf{j} - \mathbf{k}).$$

Dangoswch fod y llinellau AB ac L yn croestorri a darganfyddwch fector safle'r croestorfan. [6]

10. Defnyddiwch brawf trwy wrthddywediad i brofi'r gosodiad canlynol.

$$\text{Os yw } a, b \text{ yn rhifau real positif, yna mae } a + b \geq 2\sqrt{ab}.$$

Mae llinell gyntaf y prawf wedi'i rhoi isod.

$$\text{Tybiwch fod rhifau real positif } a, b \text{ yn bodoli fel bod } a + b < 2\sqrt{ab}. \quad [3]$$